

2022-10-05

Sill och skarpsill går en mörk framtid till mötes

Utan minskat skarpsillsfiske kan sillen inte skyddas

Sillens kraftiga nedgång i Östersjön är ingen nyhet. I årtal har larmrapporter kommit om beståndens allt sämre skick och nödvändigheten för ökat skydd och minskat fisketryck. Ska sillen ges en chans att återhämta sig måste vi också ta hänsyn till skarpsillen – en okänd men viktig spelare i Östersjön. Så länge fisket på skarpsill är stort kommer minskade kvoter för sill inte att hjälpa.

Skarpsillen är som en lillasyster till sillen och fyller på motsvarande sätt som sillen en viktig roll som födobas för rovfisk i ekosystemet. Arterna är lika både utseendemässigt och beteendemässigt och fiskas på samma sätt i de stora trålfiskena. De hamnar också slutligen på samma ställe – i foderindustrin där de blir till fiskmjöl och olja. I andra länder säljs skarpsill som mat, men kallas då anjovis, sprot eller brētlinjas. Skarpsillen har dock, precis som sillen, blivit allt [svårare att få tag på](#) i mataffärerna trots att enorma mängder fiskas varje år. Den anjovis som används i till exempel Janssons frestelse i Sverige kommer i huvudsak från Norge och England.

Vad fiskas egentligen?

Sill och Skarpsill fiskas samtidigt i ett så kallat blandfiske. När tonvis med fisk pumpas från trålen ner i fartygets tankar är det svårt för kaptenen att uppskatta hur mycket av varje art som har fångats. Ändå används kaptenens uppskattningar som underlag i den vetenskapliga rådgivningen och ligger till grund för bedömningarna av hur stora sill- och skarpsillsbestånden är.

Svårigheterna att uppskatta fångsterna är [väl belagda](#), och det finns incitament för kaptener att rapportera den kvot som tilldelats fartyget, snarare än vad som faktiskt finns i lasten. Felrapportering rörande både vikt och art är vanliga, och de är också till viss grad accepterade av förvaltningen. Bara felrapportering på över 10 procent leder till böter, men i de stora lasterna kan tiotals ton vara en "godkänd" felrapportering. Vi har tidigare skrivit om de [stora bristerna i kontrollen](#), något som knappast ökar kaptenernas motivation för att rapportera noggrant och korrekt.

Felrapporteringen påverkar de vetenskapliga beståndsbedömningarna och eftersom forskarna inte tar hänsyn till eventuella fel i rapporteringen resulterar det i stora osäkerheter i beståndsuppskattningarna. Modellerna bygger på att kaptenernas inrapporterade siffror är korrekta, vilket gör [de redan osäkra beståndsbedömningarna](#) ännu mindre tillförlitliga.

Lätt att utnyttja systemet

Trots att sill och skarpsill fiskas tillsammans är Östersjöns sillen uppdelad i fyra förvaltningsområden medan skarpsillen bara har ett förvaltningsområde. Det innebär att forskarna bedömer sillens kondition och ger olika fångstrekommendationer uppdelat på fyra olika områden, medan den höga skarpsillskvoten kan fiskas varsomhelst i Östersjön – även där sillens status är dålig. För sillens del blir den trubbiga förvaltningen särskilt problematiskt då vi idag vet att det finns [många sillpopulationer i Östersjön](#), som höst-och vårlekande, och vissa som leker i kalla vatten medan andra leker i grundare

varma vatten. Det finns en stark oro bland många forskare att många av dessa populationer har eller är på väg att fiskas ut, vilket ytterligare skulle försvaga Östersjöns känsliga ekosystem.

I Östersjön fiskades över 284 000 ton skarpsill och 254 000 ton sill och strömming under 2021. Bild 1: Skarpsillen (område 22-32). Bild 2: Östersjöns fyra sillbestånd (20-24, 25-29, 30-31 och 28-1).

Situationen kan lätt utnyttjas av industrifisket, som gärna ber om högre kvoter för skarpsill när kvoterna för sill går ner. På det sättet bibehåller de sina höga fångstkvoter utan att formellt sett kräva fiske på de hotade bestånden, även om dessa genom blandfisket självklart kan påverkas då de fångas som "bifångst". En fångst som egenkontrollen inom industrifisket knappast för in i loggböckerna.

Stora skillnader i kvotförslagen

I [EU-kommissionens förslag för nästa års fiske](#) har viss hänsyn tagits till felrapportering och skarpsillens viktiga roll i ekosystemet, och kvoten ligger därför i det lägre spannet av de vetenskapliga råden med 201 500 ton. EU-kommissionens rekommendation ligger till grund för ländernas förhandlingar, men andra intressenter tycker också till. Det storskaliga industrifisket har begärt en skarpsillskvot på [317 000 ton](#), vilket är över 30 procent av det totala beståndet, medan BalticWaters2030 rekommenderade kvot på max 124 000 ton (50 procent av FMSY).

Industrifisket hävdar bland annat att högre fisketryck på skarpsill kan ge "utrymme för sillen att växa till sig", vilket [inte har stöd i forskningen](#) och knappast skulle fungerat även om det hade varit sant, givet det okontrollerade blandfisket. Det vi ser i Östersjön i dag är raka motsatsen. Torsken återhämtar sig inte, växer långsamt och har svårt att nå fiskbar storlek. Detsamma gäller sillen och strömmingen i centrala och norra Östersjön.

Hur mår skarpsillen?

Skarpsillsbeståndet är storleksmässigt inom biologiskt godkända nivåer, även om det på grund av det stora förvaltningsområdet inte är tydligt om situationen ser olika ut i olika områden i Östersjön. Rådgivningen bedömer bara beståndets totala vikt, och tar inte hänsyn till individernas skick eller skillnader i olika områden. Fisketrycket på skarpsillen är i dag för högt, och ser ut att leda till att individerna blir allt [mindre och växer långsammare](#), precis som med sillen.

Skarpsillens utveckling i vikt. [Källa: Baltic Fisheries assessment working group \(WGBFAS\), ICES.](#)

Då förvaltningen bara ser till beståndets totalvikt kan länderna utan problem komma undan med att fastställa höga skarpsillskvoter – trots att blandfisket och den systematiska felrapporteringen är känd inom EU och medvetenheten om att skarpsillsfisket kan påverka sillbestånden är hög.

Under de pågående förhandlingarna inför nästa års kvoter förväntas skarpsillskvoten sättas en bra bit högre än kommissionens förslag. Sverige kan agera i förhandlingarna nu, och göra viktiga insatser för att skydda sillen och skarpsillen. Det är nu upp till bevis för Sverige och de andra medlemsländerna – prioriterar de Östersjöns miljö, ekosystem och kustfiske eller det kortsiktiga industrifisket för foder? Än så länge tyder allt dessvärre på det sistnämnda.

Östersjöbrief publiceras av BalticWaters2030 och skickas till politiker, journalister, opinionsbildare och den intresserade allmänheten.

För ytterligare information besök balticwaters2030.org